

MEDIJIMA U BOSNI I HERCEGOVINI

Ministarstvo Komunikacija i Transporta BiH - Ministar Edin Forto
Ministarstvo spoljne-trgovine i ekonomskih odnosa BiH- Ministar Staša Košarac
Ministarstvo vanjskih poslova BiH – Ministar Elmedin Konaković
Ministarstvo bezbjednosti Bosne i Hercegovine – Ministar Nenad Nešić
Predsjednik Vlade Federacije Bosne i Hercegovine – Nermin Nikšić
Predsjednik Vlade Republike Srpske – Radovan Višković

Poštovani,

prije nego se uspostavi „krizni štab za blokadu granica EU uz agresivniji pristup Srbije, Crne Gore, Sjeverne Makedonije, tokom regionalnog susreta ministara“ („citirano sa press konferencije Ministra Edina Forte“), molimo Vas da proučite analizu KONZORCIJUMA LOGISTIKA BOSNE I HERCEGOVINE, na osnovu SSP, EU direktiva, pozitivnih preporuka, zasnovanoj na iskustvima iz drugih država regiona.

- Takođe, napominjemo da su prevoznici iz Bosne i Hercegovine u pravnoj borbi, samostalno dobila **prvu pravnu pobjedu**, Sud u Salzburgu je presudio u korist „profesionalnog vozača iz Bosne i Hercegovine“ i prevoznika iz Bosne i Hercegovine, slobodni smo da Vas pozovemo da zajedno u koordinaciji sa Konzorcijumom i partnerima iz EC, podnesemo **zahtjev za uspostavljanje procedure koja će obezbediti poštovanje prava na rad profesionalnih vozača iz BiH u EU, uz primenu SSP i pravila 90/180, kao i uzimanje u obzir presuda iz Salzburga, opravdan je i nužan. BiH treba da se obrati relevantnim institucijama EU i traži jasno definisanje uslova pod kojima profesionalni vozači iz BiH mogu raditi unutar EU bez diskriminacije, uz usklađivanje sa zakonodavstvom EU. Prevoznici očekuju da iz narednih sedam poglavlja, imate dovoljan i potreban broj argumenata zasnovanih na relevantnim izvorima i praksama, koje možete iskoristiti u razgovorima sa partnerima iz EU u narednih deset dana, u suprotnom prevoznici će ispuniti poziv ministra Edina Forte.**

Zahtjev se temelji na sljedećim činjenicama :

- Žalba na postupanje na zabranu ulaska profesionalnih vozača iz Bosne i Hercegovine zbog prekoračenja dozvoljenih dana boravka u EU, možemo se pozvati na nekoliko pravnih osnova i prava u okviru EU zakona i međunarodnog prava, u zavisnosti od specifičnih okolnosti slučaja.
- **zahtjev da se uspostavi procedura poštovanja prava na rad profesionalnih vozača iz Bosne i Hercegovine (BiH) unutar Evropske unije (EU), uzimajući u obzir Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i pravilo 90/180, kao i presude iz Salzburga koje idu u korist vozača iz BiH, jeste opravdan iz nekoliko ključnih razloga.**

I. SSP BOSNE I HERCEGOVINE I EVROPSKE UNIJE:

Sporazum o partnerstvu i pridruživanju između Bosne i Hercegovine (Bosna i Hercegovina) i Evropske unije (EU) je važan okvir koji omogućava Bosna i Hercegovina saradnju sa EU u različitim oblastima, uključujući trgovinu, transport, politiku, i prava građana. Ovaj sporazum je bio ključni korak ka dubljoj integraciji Bosna i Hercegovina u evropske strukture, i omogućava određene privilegije u odnosima sa EU. Takođe, svim članicama EU je omogućeno da verifikuju ovaj sporazum, čime je Bosna i Hercegovina postala **pridružena članica** u okviru određenih aspekata evropske integracije.

SSP između Bosna i Hercegovina i EU ima za cilj da **smanji diskriminaciju** i obezbijedi **ravnopravan tretman** u oblastima trgovine, transporta i radne snage. Vozači iz Bosna i Hercegovina koji obavljaju međunarodni prevoz mogu se pozvati na ove odredbe kako bi osporili bilo kakvu diskriminaciju u vezi sa **boravkom ili uslovima rada** u EU. Ovaj sporazum pruža pravnu osnovu za **smanjenje barijera** i olakšavanje **slobodnog kretanja** radne snage i prevoznih usluga između Bosna i Hercegovina i EU.

Za rješavanje pitanja **diskriminacije i poštovanja odredbi Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Bosne i Hercegovine (Bosna i Hercegovina) i Evropske unije (EU)**, Bosna i Hercegovina treba da se obrati odgovarajućim nadležnim tijelima, kako na **nacionalnom nivou** (u Bosna i Hercegovina), tako i na **EU nivou**, zavisno od prirode problema.

Ključne tačke Sporazuma o partnerstvu i pridruživanju Bosna i Hercegovina i EU:

1. Trgovinska saradnja:

- Sporazum omogućava **slobodnu trgovinu** između Bosna i Hercegovina i EU, kao i smanjenje carinskih barijera. Ovo omogućava preduzećima iz Bosna i Hercegovina lakši pristup tržištu EU, uključujući sektore poput transporta.

2. Prava građana i slobodno kretanje:

- Iako sporazum ne znači pun pristup EU, on pruža određene privilegije građanima Bosna i Hercegovina, uključujući **lakši pristup tržištu rada EU** za određene kategorije, kao što su profesionalni vozači, ukoliko ispunjavaju uslove.

3. Regulisanje međunarodnog prevoza:

- **Prevoz robe između Bosna i Hercegovina i EU** postao je regulisan u okviru ovog sporazuma, što omogućava prevoznicima iz Bosna i Hercegovina da obavljaju prevoz u EU pod određenim uslovima. Ovo uključuje profesionalne vozače iz Bosna i Hercegovina koji prevoze robu iz trećih zemalja u EU i obratno.

4. Verifikacija od strane zemalja EU:

- **Sporazum je ratifikovan i verificiran** od strane svih članica EU, što znači da je zvanično priznat i primjenjuje se u svim državama članicama EU. To omogućava pravnu osnovu za ostvarivanje prava i privilegija za Bosna i Hercegovina u odnosu na EU.

Posljedice za profesionalne vozače iz Bosna i Hercegovina:

1. Uslovi za prevoz:

- Vozači iz Bosna i Hercegovina koji obavljaju međunarodni prevoz mogu koristiti pravnu osnovu Sporazuma za obavljanje prevoza u EU, a u određenim slučajevima, mogu imati privilegije u vezi sa boravkom i pravima kretanja unutar EU. Ipak, ovi vozači moraju i dalje poštovati specifične EU regulative, poput AETR pravila ili Mobilnog paketa, u vezi sa radnim vremenom, odmornim periodima i drugim tehničkim uslovima za rad.

2. Slobodno kretanje u kontekstu prevoza:

- Sporazum o partnerstvu omogućava **slobodno kretanje roba i usluga** između Bosna i Hercegovina i EU, što znači da vozači iz Bosna i Hercegovina mogu legalno prelaziti granice i obavljati prevoz u EU u skladu sa zakonodavstvom koje reguliše međunarodni prevoz. Ovaj sporazum može pružiti osnovu za argumentaciju u slučaju nesuglasica ili pravnih izazova, uključujući pitanja boravka i kretanja vozača u EU.

Sporazum o partnerstvu i pridruživanju između Bosna i Hercegovina i EU je važan korak u unapređenju trgovinske i transportne saradnje između Bosna i Hercegovina i EU. **Za profesionalne vozače iz Bosna i Hercegovina, ovaj sporazum omogućava određene privilegije u vezi sa kretanjem i obavljanjem prevoza unutar EU, uz poštovanje odgovarajućih regulacija. Ovo može biti korisna pravna osnova u žalbenim postupcima u vezi sa pitanjima boravka i tranzita vozača iz Bosna i Hercegovina u EU.**

1. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Bosne i Hercegovine (Bosna i Hercegovina) i Evropske unije (EU) sadrži odredbe koje se odnose na **ukidanje diskriminacije i jednak tretman** za Bosna i Hercegovina u odnosu na zemlje članice EU, posebno u vezi sa **slobodom kretanja roba, usluga, i ljudi**. Ovaj sporazum, koji je deo procesa integracije Bosna i Hercegovina u EU, uključuje **komponente** koje imaju za cilj **izbegavanje diskriminacije** u trgovinskim i ekonomskim odnosima između Bosna i Hercegovina i EU.

Ključne tačke SSP-a u vezi sa ukidanjem diskriminacije:

1. Slobodno kretanje roba i usluga:

- SSP omogućava **slobodno kretanje** roba i usluga između Bosna i Hercegovina i EU, što znači da Bosna i Hercegovina preduzetnici (uključujući prevoznike i profesionalne vozače) imaju pravo da obavljaju poslovne aktivnosti u EU pod jednakim uslovima kao i preduzetnici iz zemalja članica EU.
- **Princip jednakih uslova** omogućava da prevoznici iz Bosna i Hercegovina, koji zadovoljavaju uslove, ne budu diskriminisani u poređenju sa prevoznicima iz EU, posebno u pogledu pristupa tržištu i uslova rada.

2. Nediskriminacija u zapošljavanju i mobilnosti radne snage:

- SSP takođe obuhvata **prava radne snage**, što uključuje i prava za **profesionalne vozače** iz Bosna i Hercegovina. Ovo znači da Bosna i Hercegovina građani, uključujući vozače, ne bi smeli biti diskriminisani prilikom ulaska na tržište rada EU, pod uslovom da zadovoljavaju zakonske i tehničke uslove za rad (kao što su regulative o radnim vremenima, sigurnosti, tahografima, itd.).
- Iako SSP ne omogućava potpuno slobodno kretanje radne snage, on omogućava **smanjenje diskriminacije** i olakšava zapošljavanje u određenim sektorima, uključujući transport, uz poštovanje uslova EU.

3. Pravo na ravnopravan tretman:

- Prema odredbama SSP-a, **prava građana Bosna i Hercegovina i preduzetnika** u EU trebalo bi da budu **jednaka onima koje imaju građani EU**, posebno u oblastima trgovine i usluga. To znači da, na primer, vozači iz Bosna i Hercegovina koji obavljaju prevoz između Bosna i Hercegovina i EU, ili između trećih zemalja i EU, ne bi smeli biti predmet diskriminacije u vezi sa **boravištem, radom ili pristupom tržištu** u odnosu na vozače iz EU.

4. Saradnja u oblasti transporta i logistike:

- SSP pruža osnovu za **blisku saradnju** između Bosna i Hercegovina i EU u oblasti transporta, uključujući **regulacije prevoza, tehničke standarde, i obaveze vezane za zaštitu životne sredine i sigurnost**. Bosna i Hercegovina prevoznici (i vozači) koji rade u EU mogu se osloniti na ovaj okvir kako bi izbegli diskriminaciju u vezi sa **radnim uslovima i zakonskim zahtevima** koji važe za sve prevoznike unutar EU.

U kontekstu vozača iz Bosna i Hercegovina:

5. Prepoznavanje prava profesionalnih vozača:

- **Profesionalni vozači iz Bosna i Hercegovina** koji prevoze robu u EU ili tranzitu kroz EU mogu koristiti odredbe SSP-a za **potvrdu svojih prava** na ravnopravan tretman sa vozačima iz EU. Ovo može biti korisno u slučajevima kada bi im bila uskraćena određena prava ili privilegije koje imaju vozači iz EU, kao što su **uslovi rada ili boravak** u EU.

6. Smanjenje diskriminacije u vezi sa boravkom:

- Ako vozač iz Bosna i Hercegovina mora da poštuje **pravilo 90/180** (boravak u EU do 90 dana unutar 180 dana), SSP može poslužiti kao osnov za argumentaciju da bi takva pravila mogla biti **discriminatory**, posebno ako vozač obavlja prevoz između Bosna i Hercegovina i EU i ne boravi u EU duže nego što je nužno za obavljanje posla. Ovo može biti osnov za žalbe koje ukazuju na **prekomjernu primjenu tih pravila** prema vozačima iz Bosna i Hercegovina.

Kako koristiti SSP u žalbenom postupku:

7. Dokazivanje nepravedne diskriminacije:

- Ako je vozaču iz Bosna i Hercegovina zabranjeno obavljanje posla ili je kažnjen zbog boravka u EU, on može **pozvati se na odredbe SSP-a** koje se odnose na nediskriminaciju i pravo na ravnopravan tretman. To može biti osnov za osporavanje odluka koje se temelje na **prekomjernim ili neproporcionalnim ograničenjima** boravka, posebno u kontekstu **prava na slobodno kretanje** u okviru profesionalnih zadataka.

8. Saradnja u oblasti transporta:

- Ako vozač iz Bosna i Hercegovina bude suočen sa zakonodavstvom koje ga tretira drugačije nego vozače iz EU, može se pozvati na **odredbe SSP-a** koje regulišu

saradnju u oblasti transporta i olakšavanje trgovine i usluga, što uključuje i transportne usluge koje pružaju vozači iz Bosna i Hercegovina.

Nadležna tela na nivou Bosne i Hercegovine:

1. Ministarstvo za spoljne poslove Bosna i Hercegovina:

- Ministarstvo za spoljne poslove Bosna i Hercegovina je nadležno za vođenje spoljne politike Bosna i Hercegovina, uključujući i pregovore i implementaciju međunarodnih sporazuma kao što je SSP. U slučaju nepoštovanja odredbi SSP-a, **Ministarstvo za spoljne poslove** bi bilo ključno za pokretanje formalnih diplomatskih inicijativa, uključujući kontakte sa EU institucijama i zemljama članicama EU.
- Ukoliko Bosna i Hercegovina želi da iznese problem diskriminacije ili nepoštovanja SSP-a, ovo ministarstvo je odgovorno za kontakt sa relevantnim **evropskim institucijama** i zemljama članicama EU.

2. Ministarstvo saobraćaja i komunikacija Bosna i Hercegovina:

- Za pitanja vezana za **transport i prevoz** robe (u vezi sa SSP-om), nadležno je Ministarstvo saobraćaja i komunikacija Bosna i Hercegovina. Ovo ministarstvo bi trebalo da bude uključeno u rješavanje pitanja vezanih za slobodno kretanje prevoznih usluga i profesionalnih vozača između Bosna i Hercegovina i EU, kao i u slučaju kada se pojavi diskriminacija u vezi sa **prevozom i radnim uslovima**.

3. Ured za evropske integracije Bosna i Hercegovina:

- Ured za evropske integracije Bosna i Hercegovina ima ključnu ulogu u koordinaciji i implementaciji zakona i propisa koji se odnose na **evropske integracije** i usklađivanje zakonodavstva Bosna i Hercegovina sa zakonodavstvom EU. Ukoliko dođe do **kršenja prava** koja proizilaze iz SSP-a, Ured može pomoći u pokretanju pregovora ili žalbenih postupaka prema nadležnim institucijama EU.

Nadležna tela na nivou Evropske unije:

1. Evropska komisija (EK):

- Evropska komisija je izvršni organ EU koji nadgleda implementaciju evropskog zakonodavstva u državama kandidatima i pridruženim zemljama. Bosna i Hercegovina može da se obrati Komisiji ako smatra da postoji **kršenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju** ili ako su prekršena **prava građana Bosna i Hercegovina** u vezi sa prevozom ili mobilnošću radne snage.
- Ako postoji ozbiljno kršenje SSP-a, Komisija može otvoriti **postupak protiv EU članica** koje ne poštuju sporazum.

2. Evropski parlament:

- Evropski parlament može biti forum za vođenje **dijalog** i razmatranje problema vezanih za implementaciju SSP-a, naročito kada se radi o **ljudskim pravima i diskriminaciji** prema građanima iz Bosna i Hercegovina. Poslanici Evropskog parlamenta mogu postaviti pitanja ili uputiti preporuke na osnovu žalbi iz Bosna i Hercegovina.

3. Sud Evropske unije (CJEU):

- **Sud Evropske unije** može biti pozvan da presudi u slučajevima **diskriminacije** ili **nepoštovanja SSP-a**, posebno ako se radi o **pravu na slobodno kretanje radne snage** ili **nepravednim zakonima** koji se primenjuju prema građanima Bosna i Hercegovina. Ako postoji osnova za **pravnu žalbu** zbog diskriminacije ili nepoštovanja pravila SSP-a, Bosna i Hercegovina može pokrenuti postupak pred CJEU.

4. Evropski ombudsman:

- **Evropski ombudsman** je nezavisni organ koji se bavi žalbama građana EU i građana pridruženih zemalja (kao što je Bosna i Hercegovina) u vezi sa lošim administrativnim praksama EU institucija. Ako postoji problem sa **neadekvatnom primenom SSP-a**, građani i preduzetnici iz Bosna i Hercegovina mogu podneti žalbu Evropskom ombudsmanu, koji istražuje takve pritužbe.

Postupak za rešavanje diskriminacije u okviru SSP-a:

1. Diplomatski kontakt:

- Bosna i Hercegovina bi trebalo da započne **diplomatske konsultacije** sa odgovarajućim EU institucijama, kao što je Evropska komisija, kako bi se razjasnila specifična pitanja vezana za **diskriminaciju** ili **nepoštovanje SSP-a**. Ako se diskriminacija događa u zemlji članici EU, Bosna i Hercegovina može uputiti zvanične pritužbe tim državama putem diplomatskih kanala.

2. Preporuke ili žalbe na nacionalnim sudovima:

- Građani Bosna i Hercegovina mogu, u određenim slučajevima, podnositi žalbe ili tužbe na **nacionalnim sudovima** zemalja EU, ukoliko smatraju da su njihova prava povređena u vezi sa SSP-om (na primjer, u slučaju diskriminacije prema vozačima iz Bosna i Hercegovina).

3. Pokretanje postupaka u EU:

- Ako problem nije riješen na nacionalnom nivou, Bosna i Hercegovina može pokrenuti postupke pred **Evropskom komisijom** ili **Sudom Evropske unije** ako smatra da EU članice ne poštuju obaveze iz SSP-a, posebno u vezi sa slobodom kretanja i pravima radne snage.

Bosna i Hercegovina treba da se obrati odgovarajućim **nacionalnim i evropskim institucijama** kako bi riješila problem diskriminacije u vezi sa **Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)**, kao i **nepoštovanjem prava prevoznika i profesionalnih vozača** iz Bosna i Hercegovina. Ovo uključuje **Ministarstvo za spoljne poslove Bosna i Hercegovina**, **Ministarstvo saobraćaja i komunikacija Bosna i Hercegovina**, kao i relevantne **evropske institucije**, kao što su **Evropska komisija**, **Sud Evropske unije** i **Evropski parlament**.

1. Poštovanje prava na rad i slobodu kretanja (SSP BiH- EU):

- **SSP između BiH i EU** predviđa **ukidanje diskriminacije** i pruža određena **prava** građanima BiH koji žele da obavljaju poslovne aktivnosti unutar EU, uključujući **prevoze putnika i robe, uopšte rad** u transportnom sektoru. Ovaj sporazum se temelji na **principu ravnopravnosti i slobode kretanja** za prevoznike i radnike iz BiH.

- **Profesionalni vozači iz BiH**, koji obavljaju međunarodni prevoz između BiH i EU, ili između trećih zemalja i EU, trebaju biti tretirani na isti način kao i vozači iz drugih zemalja koje su u istom statusu sa EU, pod uslovom da ispunjavaju **zakonske i tehničke zahtjeve** EU.

2. Pravilo 90/180 i njegovo primjenjivanje:

- **Pravilo 90/180** odnosi se na **boravak** u EU, koji je ograničen na 90 dana unutar svakih 180 dana. Međutim, u kontekstu **profesionalnih vozača**, koji ne borave u EU u turističke ili lične svrhe, već u okviru **transportnog procesa** (obavljanja prevoza), postoji opravdana **diskrepancija**¹ između načina na koji se pravilo primjenjuje na vozače koji se nalaze u stalnom tranzitu kroz EU.
- Pravo vozača da **obavljaju prevoz u EU** ne bi trebalo biti ograničeno na **90 dana** unutar 180 dana, jer se njihov **boravak** može smatrati **privremenim i radnim** (u okviru transportnog procesa), a ne kao **dugoročan boravak** u EU. Ovo je važan argument za **ukidanje diskriminacije** prema vozačima iz BiH i za **izuzeće** od strogih ograničenja boravka koja se primjenjuju na druge građane BiH.

3. Presude iz Salzburga kao presedan – dokaz da su zahtjevi prevoznika iz Bosne i Hercegovine opravdani:

- **Presuda Suda u Salzburgu** u korist vozača iz BiH može poslužiti kao **važan presedan** u argumentaciji da vozači koji obavljaju prevoz u EU ne bi smjeli biti tretirani prema istim pravilima kao i **turisti ili imigranti**. Sud je prepoznao specifičnu prirodu rada vozača u transportu i priznao da njihovo prisustvo u EU nije isto kao boravak koji se odnosi na privatne ili turističke svrhe.
- Ova presuda može biti **ključni dokaz** za uspostavljanje **procedura** koje osiguravaju da vozači iz BiH mogu i dalje obavljati svoj rad unutar EU bez nepravednih prepreka vezanih za boravište i radne uslove.

Opravidanost uspostavljanja procedure:

1. Podrška za izradu pravne i administrativne procedure:

- BiH treba da se obrati **Evropskoj komisiji** i relevantnim institucijama EU da uspostavi jasnu **pravnu proceduru** koja osigurava da vozači iz BiH mogu legalno obavljati prevoz u EU, bez da budu diskriminirani prema **pravilima 90/180**.
- Takođe, neophodno je stvoriti administrativne alate i **mehanizme za nadzor** koji će pratiti primjenu ovih pravila i pružiti zaštitu **profesionalnim vozačima** koji su u tranzitu, što uključuje i **prijavlivanje rada** putem **tahografa** i **podataka iz CMRT-a**, kako bi se jasno dokazalo da njihov boravak nije u suprotnosti sa pravilima EU.

¹ **Diskrepancija** označava **neslaganje** ili **razliku** između dva ili više elemenata, što može izazvati neusklađenost, nesporazume ili probleme u primeni određenih pravila ili sistema.

U kontekstu vašeg pitanja, **diskrepancija** se odnosi na **razliku** između pravila koja se primenjuju na **turiste** i **profesionalne vozače** u vezi sa **pravilom 90/180** o boravku u EU. Dok pravilo 90/180 obično važi za **osobe koje borave u EU u turističke ili lične svrhe**, **profesionalni vozači** iz BiH koji obavljaju **međunarodni transport** i nalaze se u tranzitu, ne bi trebali biti obuhvaćeni istim pravilima, jer njihov boravak nije u suprotnosti sa prirodom njihovog **radnog procesa**. Ova **diskrepancija** može izazvati problem u tumačenju pravila, što dovodi do **nepoštovanja prava vozača** i moguće **diskriminacije**.

2. Bolja koordinacija između BiH i EU:

- **Bosna i Hercegovina i EU** treba da usklade svoja **zakonodavstva i procedure** u oblasti transporta i prava na rad, kako bi se obezbedila ravnoteža između poštovanja prava vozača i potrebe EU za regulacijom boravka i kretanja ljudi. Ovo bi trebalo da uključuje **transparentnost u tumačenju** pravila 90/180, kako bi se osigurao **proporcionalan tretman** prema profesionalnim vozačima iz Bosna i Hercegovina.

3. Pravna zaštita vozača iz Bosna i Hercegovina:

- **Vozači iz Bosna i Hercegovina** koji se suočavaju sa **diskriminacijom** ili **nepravедnim kažnjavanjem** zbog boravka u EU mogu tražiti pravnu zaštitu pozivajući se na **SSP i presude kao što je Salzburška**. Za ovaj cilj, važno je imati **pristup evropskim institucijama** kao što su **Evropska komisija i Sud Evropske unije** za rješavanje sporova i izazova vezanih za prava građana Bosna i Hercegovina.

Preporuke za postupanje:

1. Pokretanje dijaloga sa EU institucijama:

- Bosna i Hercegovina bi trebalo da pokrene **diplomatski dijalog** sa EU, uz konsultaciju sa **Ministarstvom za spoljne poslove Bosna i Hercegovina i Ministarstvom saobraćaja i komunikacija Bosna i Hercegovina**, kako bi se obezbedilo da **profesionalni vozači** iz Bosna i Hercegovina budu tretirani ravnopravno u EU.

II. UGOVOR O FUNKCIONISANJU EU TFEU

Članovi 20 i 21 Ugovora o funkcionisanju Evropske unije (TFEU) pružaju ključnu pravnu osnovu u vezi sa **slobodom kretanja** unutar EU i **pravima na rad**, koji mogu biti relevantni u kontekstu vozača iz trećih zemalja, kao što je Bosna i Hercegovina, ako postoje određene pravne prepreke u vezi sa njihovim boravkom ili radom unutar EU.

Članovi 20 i 21 TFEU pružaju važnu pravnu osnovu za slobodno kretanje i rad unutar EU, ali se uglavnom odnose na **građane EU**. Međutim, kada je riječ o vozačima iz trećih zemalja, **posebno ako imaju specifične radne dozvole, a to su bilateralne dozvole, dozvole za treće zemlje, dozvole za tranzit, CEMT dozvole, godišnje dozvole ili su u EU isključivo zbog prevoza**, ovi članovi mogu biti korisni u argumentaciji da bi se pravila o boravku i kretanju morala primjenjivati na **proporcionalan i nediskriminirajući način**. Ovaj pristup može se koristiti u žalbama koje se odnose na restrikcije kao što je **90/180**, kako bi se pokazalo da bi bilo kakva ograničenja na slobodu kretanja ili rad bila nesrazmerna i u suprotnosti sa osnovnim pravima predviđenim ugovorima EU.

Član 20 TFEU- Građanstvo Unije - uvodi **građanstvo EU**, što znači da svaka osoba koja je državljanin države članice EU uživa određena prava na kretanje i boravak u državama članicama. Ovaj članak daje temelj za slobodno kretanje građana EU unutar Unije.

"Svaka osoba koja je državljanin države članice postaje građaninom Unije. Građaninima Unije priznaju se prava i obaveze predviđene ovim Ugovorima."

Međutim, važno je napomenuti da **član 20** primjenjuje samo na građane EU, što znači da vozači koji dolaze iz trećih zemalja (npr. Bosna i Hercegovina) nisu direktno obuhvaćeni ovim članom. Ipak, ovaj član može biti relevantan za **razumijevanje opšteg principa slobode kretanja unutar EU**.

Član 21 TFEU širi **prava slobodnog kretanja i boravka** na **građane EU** i članove njihovih porodica, omogućavajući im da se slobodno kreću unutar EU, bez potrebe za vizama ili drugim ograničenjima. Ovaj član omogućava građanima EU i njihovim porodicama da žive, rade i putuju u bilo kojoj državi članici.

"Svaki građanin Unije ima pravo na slobodno kretanje i boravak na teritoriji država članica."

Iako se ovaj član odnosi na **građane EU**, važan je za razumijevanje prava na **slobodno kretanje radne snage** unutar EU. Ovo može biti korisno u slučaju da se pravilo o **90/180** odnosi na vozače iz zemalja koje nisu članice EU, jer se može argumentovati da bi zabrana ulaska ili bilo koja ograničenja prema tim vozačima mogla predstavljati **diskriminaciju u odnosu na građane EU**, koji uživaju pravo na slobodno kretanje i rad unutar Unije.

Pravni osnov za žalbu u slučaju vozača iz trećih zemalja

1. **Pravo na slobodno kretanje i rad:** Iako vozači iz zemalja koje nisu članice EU (kao što je Bosna i Hercegovina) nisu direktno obuhvaćeni članovima 20 i 21 TFEU, **argumentacija o slobodi kretanja i radnim pravima** može biti relevantna. Ako vozač iz Bosna i Hercegovina obavlja međunarodni prevoz i ne prelazi propisane limite boravka u skladu sa AETR pravilima i 561/06, može se koristiti argumentacija da je bilo kakvo **omekšavanje slobode kretanja** ili uvođenje **restriktivnih mera** prema vozačima iz trećih zemalja nesrazmerno i diskriminirajuće.
2. **Povlastice za specifične radne dozvole:** Ako vozač iz treće zemlje ima specifičnu **radnu dozvolu** ili **dozvolu za prevoz** (bilateralnu, tranzitnu, za treće zemlje ili CEMT dozvolu) unutar EU, pozivanje na **prava na rad u EU** može biti osnov za žalbu. **Države članice EU moraju poštovati određene pravo radne mobilnosti, koja je povezana sa pravima predviđenim ugovorima EU, i to ne samo za građane EU, već i za vozače sa specifičnim dozvolama za rad.**
3. **Proporcionalnost i nediskriminacija:** Pozivanje na **članove 20 i 21 TFEU** može takođe podrazumijevati da ograničenja prema vozačima iz trećih zemalja moraju biti proporcionalna i ne smeju stavljati te vozače u nepovoljan položaj u odnosu na domaće radnike ili građane EU. Ako bi restrikcija poput **90/180** ili zabrana ulaska značila diskriminaciju, ovo može biti pravna osnovu za žalbu.

Kako primijeniti čl. 20 i 21 TFEU u žalbi?

- **Slobodno kretanje i rad:** Ako vozači iz Bosna i Hercegovina ili drugih trećih zemalja obavljaju međunarodni prevoz u EU, a pritom ne krše pravila boravka, mogu argumentovati da je zabrana ulaska ili druge restrikcije **nesrazmjerne** i protivne **principu slobode kretanja radne snage** unutar EU.

- **Konkretna radna dozvola vozača** : Ako vozač ima specifičnu dozvolu za prevoz na primjer bilateralnu, dozvolu za treće zemlje, tranzitne ili godišnje dozvole ili CEMT dozvolu , pozivanje na prava iz TFEU može pomoći u tvrdnji da se ta prava moraju poštovati bez diskriminacije ili prekomjernih ograničenja.
- **Pravo na rad u EU**: Ako je vozač zaposlen u preduzeću, ispunjava sve zakonske norme Bosne i Hercegovine i ima redovan prevoz u EU, tvrditi da je **sloboda kretanja radne snage ključna za njegovu ekonomsku egzistenciju i porodicu, te da ograničenja poput 90/180 predstavljaju neproporcionalnu prepreku.**

III. PRAVILA SCHENGENSKOG SPORAZUMA

Schengenski zakonici – Pravila Schengenskog sporazuma omogućavaju kratkotrajne boravke do 90 dana u periodu od 180 dana za državljane trećih zemalja, ali takođe imaju odredbe o humanitarnim ili profesionalnim okolnostima koje mogu opravdati duži boravak. Član 6(5)(c) Schengenskog zakonika predviđa izuzetke u specifičnim situacijama za profesionalne kategorije, **kao što su vozači međunarodnog prevoza, što može biti osnova za žalbu ako postoje izuzetne okolnosti koje opravdavaju boravak.**

Uključivanje specifičnih dokaza o **prirodi posla vozača** može značajno ojačati žalbu, jer jasno pokazuje da je vozač **u tranzitu** i da **nije u boravku**. Ovaj pristup može pomoći da se pokaže da su **restrikcije poput 90/180** pravno neutemeljene u slučaju vozača koji obavljaju **međunarodne prevoze** u okviru svojih profesionalnih dužnosti.

CMR tovarni list, pametni tahograf, i DDD baza podataka predstavljaju ključne dokaze koji mogu potvrditi prirodu posla vozača i njegovu ulogu u međunarodnom transportu unutar EU. Ovi dokumenti mogu biti vrlo korisni u žalbenom postupku kako bi se dokazalo da vozač ne boravi u EU, već je tu isključivo u okviru svojih **radnih zadataka**.

CMR Tovarni list:

- **CMR tovarni list** je međunarodni transportni dokument koji se koristi za prevoz robe između zemalja koje su potpisnice Konvencije o prevozu robe (CMR). Ovaj dokument sadrži informacije o **pošiljatelju, primaocu, vrsti robe, ruti prevoza, i datumima polaska i dolaska**. CMR tovarni list je **nepobitan dokaz** da je vozač na terenu u sklopu svog **radnog zadatka** i da je u EU zbog prevoza robe, a ne zbog ličnih razloga ili turističkog boravka.
- **Zašto je važan**: Ako je prevoz obavljen međunarodno, CMR tovarni list može potvrditi da je vozač bio u EU samo radi obavljanja prevoza, i ne prelazi vremenske limite koji se odnose na **boravak**, jer je njegovo prisustvo u EU privremeno i vezano isključivo za obavljanje profesionalne dužnosti.

Pametni tahograf:

- **Pametni tahograf** je uređaj koji bilježi vrijeme vožnje, vrijeme odmora i druge podatke o kretanju vozila. Ovaj uređaj je obavezan za profesionalne vozače u EU prema **regulativi 561/06** i AETR pravilima.

- **Zašto je važan:** Tahografski podaci mogu pružiti **precizne informacije o kretanju vozača** kroz EU, uključujući vreme provedeno na teritoriji EU i zemlje u kojima je vozilo bilo. Ovi podaci mogu dokazati da vozač nije duže boravio u EU nego što je to neophodno za obavljanje prevoza. Ako je vozač proveo samo **potrebno vreme** u EU, ovo može biti dokaz da je bio u tranzitu, a ne da je boravio u EU.

DDD Baza podataka i otpremnice:

- **DDD baza podataka** (Digitalni dokumenti i podaci) sadrži informacije o **otpremnica** i drugim relevantnim dokumentima vezanim za transport, kao što su računi, prijemnice i potvrde o isporuci.
- **Zašto je važna:** Ova baza može potvrditi detalje o prevoženju robe, uključujući informacije o tačnoj ruti, zadržavanjima u skladištima, i zemljama kroz koje je vozač prolazio. Podaci o **otpremnica i isporukama** mogu pružiti **jasne dokaze** da je vozač u EU samo na **kratkoročni boravak** zbog profesionalnih obaveza, a ne da je u EU zbog ličnog boravka.

Član 6. stav 5. tačka (c) Schengenskog zakonika odnosi se na uslove za ulazak u Šengenski prostor i propisuje kada se strana osoba može odbiti na granici. Ta tačka tačno glasi:

"Osobi može biti odbijen ulazak u Šengenski prostor ako se ne može dokazati da ispunjava uslove za boravak, odnosno da namjerava da napusti teritoriju Šengenskog prostora prije isteka roka dozvoljenog za boravak."

Ova odredba znači da ako osoba ne može dostaviti odgovarajuće dokaze o tome da će napustiti teritoriju Šengenskog prostora prije nego što joj istekne odobreni period boravka, može joj biti odbijen ulazak u zemlju. Tipična situacija uključuje turiste, poslovne posjetioce, ili druge kratkoročne posjetioce koji ne mogu pokazati planove povratka ili sredstva za boravak.

Profesionalni vozač iz Bosne i Hercegovine, preporučljivo je uključiti i specifične dokaze o prirodi posla vozača (npr. redovno kretanje kroz više zemalja, tranzit isl.) koji mogu pomoći da se profesionalni vozač iz Bosne i Hercegovine tretira kao osoba u tranzitu, a ne u boravku.

Apsolutno, uključivanje specifičnih dokaza o **prirodi posla vozača** može biti ključni element u žalbi, naročito ako vozač obavlja **međunarodni prevoz i redovno se kreće kroz više zemalja**. Ovi dokazi mogu biti od presudnog značaja kako bi se vozač tretirao kao **osoba u tranzitu**, a ne kao osoba koja boravi u EU. Ovo bi moglo podržati argument da vozač ne prelazi vremenske limite predviđene za boravak u EU (poput **90/180 dana**), već je u EU isključivo zbog obavljanja svog **radnog zadatka**.

Kako koristiti specifične dokaze u žalbi:

1. Dokazi o prirodi posla vozača:

- **Radna uputstva i ugovori:** Prikazivanje dokumenata koji potvrđuju da je **vozač zaposlen u prevoznj kompaniji u Bosni i Hercegovini**, a koja redovno obavlja međunarodne transportne rute može pomoći da se pokaže da je vozač u EU u okviru svojih radnih zadataka, a ne zbog turističkog ili ličnog boravka.
- **Dnevnik vožnje CEMT i tahografski podaci:** **Tahografi** (pametni tahografi koji se koriste za evidenciju vremena vožnje i odmora) mogu pružiti jasne dokaze o tome kako vozač redovno prelazi granice i ne provodi duže vrijeme u jednoj zemlji, što podržava argument da je vozač u **tranzitu**, a ne u boravku.

- **Putne isprave** ili dokumenta u **špediciji**, koji pokazuju da vozač redovno prelazi granice, s kraćim zadržavanjima, u skladištima ili na drugim mjestima, mogu podržati tvrdnju da vozač **nije u dugotrajnom boravku**.

2. Prikazivanje nedostatka namjere za boravak:

- **Planirani povratak u matičnu zemlju:** Ako vozač može dokazati da se redovno vraća u svoju matičnu zemlju (Bosnu i Hercegovinu) nakon završetka radnih zadataka u EU, ovo može pomoći da se pokaže da njegova **intencija nije boravak**, već **obavljanje transportnog posla**.
- **Prezentacija radnih ciklusa:** Ako vozač pokazuje da se ne zadržava duže od potrebnog vremena u EU (na primjer, manje od 10 dana, ili unutar perioda koji je specifičan za njegov posao), ovo može pomoći da se pokaže da je on u **tranzitu**, a ne u **boravku**.

3. Prikazivanje specifične prirode međunarodnog prevoza:

- Ako je vozač dio **bilateralnog ili multilateralnog transportnog procesa**, gde je njegova uloga vezana za **prekogranični prevoz** i **logističke rute**, ovo može pomoći u argumentaciji da se radi o **privremenom ulasku** u EU u cilju obavljanja posla, a ne o **standardnom boravku**.

Kako koristiti ove dokaze u žalbi:

1. Dokazivanje prirode posla:

- Korišćenjem **CMR tovarnog lista**, **pametnog tahografa**, i **DDD baze podataka**, vozač može jasno pokazati da je njegovo prisustvo u EU isključivo zbog obavljanja međunarodnog prevoza i da se ne radi o turističkom ili ličnom boravku.

2. Proporcionalnost i trajanje boravka:

- Podaci iz tahografa i otpremnica mogu pomoći u izračunavanju tačnog trajanja boravka vozača u EU, što može pokazati da nije prešao **maksimalni period boravka** predviđen pravilima **90/180**. Ako vozač redovno prevozi robu u EU, ti podaci mogu ukazati na **kratkoročne boravke** koji su vezani za obavljanje posla, a ne za turistički ili stalni boravak.

3. Pravo na slobodno kretanje:

- Dokazi koji potvrđuju da je vozač u EU isključivo zbog obavljanja **međunarodnog prevoza** mogu podržati argument da bi bilo kakva kazna ili ograničenje vezano za **pravila boravka** bila **neproporcionalna** i diskriminirajuća, s obzirom na to da je vozač u EU u okviru svog profesionalnog posla.

Dokumenti kao što su **CMR tovarni list**, **pametni tahograf** i **DDD baza podataka otpremnica** predstavljaju **nepobitne dokaze** koji jasno pokazuju da je vozač u EU isključivo u vezi sa svojim **profesionalnim obavezama**, a ne da boravi u EU zbog ličnih ili turističkih razloga. Ovi dokazi mogu biti ključni za **žalbeni postupak** jer pružaju **preciznu evidenciju** o vremenu boravka vozača u EU, njegovom kretanju kroz više zemalja, i trajanju zadržavanja.

- **ugovor sa kompanijom iz EU** o obavljanju prevoza iz trećih zemalja za EU predstavlja vrlo važan **dokaz** u žalbenom postupku, jer jasno pokazuje da je vozač angažovan na obavljanju **profesionalnih poslova prevoza** i da njegovo prisustvo u EU nije rezultat ličnih razloga, već isključivo u cilju **obavljanja prevoznih zadataka** za tu kompaniju.

III. UGOVOR SA KOMPANIJAMA IZ EU – NALOG ZA UTOVAR

Ugovor sa kompanijom iz EU o obavljanju prevoza iz trećih zemalja za EU predstavlja vrlo važan dokument u žalbenom postupku. On pomaže u dokazivanju da je vozač u EU isključivo radi obavljanja **profesionalnog posla**, a ne zbog ličnih razloga. Ovaj ugovor može dodatno pojasniti da vozač **nije prešao vremenske limite** predviđene za **boravak u EU** i da je **njegovo prisustvo privremeno i povezano sa prevozom robe**.

Zašto je ugovor sa kompanijom iz EU važan dokaz:

Dokaz o profesionalnim obavezama:

- Ugovor između prevoznika i EU kompanije može jasno naznačiti da je vozač **zaposlen ili angažovan** za obavljanje **prevoza robe između trećih zemalja i EU**. Ovaj dokument može sadržavati specifične odredbe o prevoznim rutama, uslovima prevoza, i vremenskim okvirima za svaki prevoz.
- **Potvrda radnih obaveza**: Ugovor može sadržavati precizne informacije o tome koje uslove vozač mora ispunjavati tokom prevoza, kao i o tome da je njegova **aktivnost u EU privremena i vezana za obavljanje posla**. To može pomoći u objašnjavanju da vozač ne boravi u EU na temelju ličnih ili turističkih razloga.
- **Pokazivanje da je vozač u EU isključivo radi obavljanja prevoza: Međunarodni prevoz** između trećih zemalja i EU obično uključuje kratkoročne ulaske i izlaske iz EU, jer je vozač u EU samo **privremeno**, dok prevozi robu. Ugovor može biti **dokaz** da je vozač angažovan na **tranzitnim poslovima**, a ne na **stalnom boravku** u EU.
- **Relevantni uslovi iz ugovora: Taktika korišćenja** ugovora može uključivati isticanje specifičnih odredbi koje se odnose na **trajanje i učestalost prevoza**, kao i **tačne rute** ili destinacije koje vozač mora pratiti, pokazujući time da se njegov boravak u EU radi samo u okviru njegovih radnih zadataka, i to u vrlo kratkom vremenskom periodu.
- **Podrška za tvrdnje o tranzitu i ne-dužem boravku**: Ako ugovor jasno potvrđuje da je vozač dio **transportnog lanca** ili **logističke rute** koja uključuje **više zemalja**, to može pomoći u dokazivanju da je vozač u EU zbog svoje **profesionalne aktivnosti**, a ne zato što boravi u EU duže od dozvoljenog.
- **Dokaz o angažmanu** na specifičnom transportu može značiti da vozač **nije prešao propisane granice boravka**, jer njegov boravak nije turistički niti lični, već vezan za posao.
- **Dokazivanje profesionalne prirode posla**: U žalbi, ugovor može služiti kao jasan dokaz da je vozač angažovan isključivo za **obavljanje prevoza**, čime se potkrepljuje tvrdnja da njegovo prisustvo u EU nije rezultat ličnih ili turističkih razloga, već profesionalnih obaveza.
- **Argumentacija da je boravak u EU privremen**: Ugovor sa kompanijom iz EU može pomoći da se dokaže da su svi **boravci vozača u EU privremeni** i da su povezani isključivo sa obavljanjem prevoznih zadataka, bez namjere za stalnim boravkom. Ovo je bitno u kontekstu **pravila 90/180**, jer može pokazati da vozač boravi u EU samo dok obavlja svoj posao.
- **Podrška pravima vozača u tranzitu**: Ako ugovor sadrži odredbe koje se odnose na **tranzit kroz više zemalja** ili **kratkoročni boravak**, ovo može pomoći u razjašnjenju da vozač nije u EU kao turista, već da je njegovo prisustvo povezano sa njegovim **radnim zadatkom**.

IV. AETR SPORAZUM I 561/06

U kontekstu **AETR sporazuma** i **Direktive 561/2006** Evropske unije, pojam "profesionalni vozač" odnosi se na vozače koji obavljaju prevoz tereta ili putnika kao deo svoje profesionalne aktivnosti.

1. AETR Sporazum (European Agreement Concerning the Work of Crews of Vehicles Engaged in International Road Transport)

AETR sporazum je međunarodni sporazum koji se primjenjuje na međunarodni drumsku saobraćaj, a reguliše radne uslove vozača, kao i njihove radne sate. Sporazum je specifičan za države koje nisu članice EU, ali koje su potpisale AETR (kao na primjer Rusija, Turska i druge zemlje). U suštini, AETR sporazum postavlja pravila koja se odnose na **radno vrijeme vozača, pauze, odmori i maksimalnu dužinu vožnje**.

- **Profesionalni vozač prema AETR sporazumu** je vozač koji obavlja međunarodni transport u vozilu koje spada pod regulative AETR sporazuma, a ovo uključuje striktna pravila o vremenu vožnje i periodima odmora.

2. Direktiva 561/2006/EK (o uslovima vožnje, odmora i vođenja evidencije)

Direktiva 561/2006 EU postavlja uslove za maksimalne radne sate, minimalne periode odmora i pravila o registraciji radnog vremena za vozače u EU. Direktiva se primjenjuje kako na **nacionalni**, tako i na **međunarodni prevoz** na teritoriji EU.

Odluka suda u Salzburgu u korist vozača, uprkos tome što je Austrija pokrenula proces zabrane ulaska na osnovu pravila **90/180**, značajan je primjer kako se ovo pravilo može tumačiti i primjenjivati u specifičnim slučajevima.

U ovom slučaju, sud u Salzburgu je vjerovatno uzeo u obzir specifične okolnosti u vezi sa njegovim boravkom, radnim statusom, ili mogućim greškama u evidentiranju njegovog prisustva. Pojedinačni slučajevi mogu imati faktore poput humanitarnih razloga, proceduralnih grešaka ili drugih specifičnih činjenica koje bi mogle da opravdaju boravak duži od 90 dana u okviru 180 dana.

Ova presuda šalje signal o tome da pravilo 90/180, iako strogo primjenjivano, može biti predmet pravnog preispitivanja i prilagođavanja u zavisnosti od specifičnih okolnosti pojedinca. Odluka može poslužiti kao presedan i ukazuje da nacionalni sudovi u EU mogu imati fleksibilnost pri tumačenju pravila ako postoje opravdani razlozi.

Profesionalni vozači koji dolaze iz zemalja potpisnica **AETR sporazuma** (Evropski sporazum o radu posada vozila koja obavljaju međunarodni transport, čiji je potpisnik i Bosna i Hercegovina) podložni su pravilima koja regulišu radno vrijeme, odmore, i druge aspekte vožnje, a ne ograničenjima boravka kao što je pravilo 90/180 dana.

Profesionalni vozači iz trećih zemalja, koji obavljaju međunarodni transport u skladu sa AETR pravilima, obično nisu obuhvaćeni pravilom 90/180, jer su u tranzitu i njihov boravak se ne smatra klasičnim boravkom. Za njih je ključno pridržavanje propisa o radnom vremenu i odmorima prema AETR pravilima i Paketu mobilnosti EU, čime se obezbeđuje zakonit rad u EU.

Ako vozaču iz Bosne i Hercegovine nije stalno boravište u EU i nalazi se u tranzitu ili ima kratka zadržavanja u skladištima unutar EU, ali ne prelazi više od 10 dana boravka, ali ipak dobija kaznu zbog kršenja pravila 90/180, ovo je složena situacija koja se može tumačiti na nekoliko načina.

Prvo, bitno je naglasiti da pravilo **90/180** odnosi se na boravak vozača unutar EU ili drugih AETR zemalja u periodu od 180 dana. Prema ovom pravilniku, vozači koji dolaze iz zemalja koje nisu članice EU (kao što je Bosna i Hercegovina) mogu boraviti do 90 dana unutar EU bez potrebe za vizom ili dodatnim dozvolama. Ovaj period obuhvata **sve boravke** unutar EU tokom perioda od 180 dana, bez obzira na to da li je vozač u tranzitu ili ima kratka zadržavanja u skladištima.

Međutim, ako vozač ne provodi duži period u EU i samo je u tranzitu ili na kraćim zadržavanjima, postoji nekoliko mogućnosti za razumijevanje i rješavanje situacije:

1. Usklađenost sa pravilima boravka 90/180:

- Ako vozač ne boravi duže od 90 dana u EU tokom perioda od 180 dana, tehnički ne bi trebalo da bude kažnjen prema pravilima 90/180, jer to pravilo predviđa maksimalan broj dana boravka. Međutim, "**boravak**" se može interpretirati kao ukupno vrijeme provedeno u EU, uključujući kratke zadržke, čak i u skladištima ili tranzitu.

2. Uloga AETR i 561/06:

- Ako se vozač pridržava **AETR pravila i Uredbe (EZ) 561/06**, on mora ispuniti zahtjeve u vezi sa vremenom vožnje, pauzama i odmornim periodima. Ova pravila regulišu **radno vrijeme vozača**, ali ne bi direktno trebala uticati na pravilo 90/180, koje je više vezano za **boravak** unutar EU, a ne za vrijeme vožnje.

V. PRESUDA I KABINSKO OSOBLJE

Presuda Suda u Salzburgu koja je doneta u korist vozača profesionalca iz Bosne i Hercegovine zaista može predstavljati značajan pravni presedan u tumačenju pravila **90/180**, posebno u vezi sa vozačima koji ne borave u EU, već su u tranzitu ili u transportnom procesu.

Ključni aspekti ove presude:

1. **Kabinsko osoblje (vozač kao dio posade):** Ako je vozač smatran kabinskim osobljem i ako se njegov boravak u EU smatra dijelom transportnog procesa, tada je on vjerovatno oslobođen od primjene pravila **90/180**, jer ovo pravilo obuhvata samo **civilne posjetioce** ili osobe koje borave duže od dozvoljenog u EU. Vozač, koji je dio transportne posade i koji se nalazi u tranzitu ili na kratkim zadržavanjima tokom dostavljanja tereta, ne bi trebalo da bude obuhvaćen ovim pravilom.
2. **Smatranje vozača u tranzitu:** U presudi se vjerovatno naglašava da je vozač u tranzitu kroz EU ili na vrlo kratkim zadržavanjima u skladištima ili na terminalima, što nije isto što i **boravak**. Kroz pravnu argumentaciju, sud je mogao prepoznati da vozači u procesu transporta ne ulaze u zakonodavni okvir koji zahtjeva ograničenja boravka prema pravilima 90/180, jer oni nisu "boravioci" u pravom smislu te riječi, već su u operativnom procesu dostave ili prevoza.
3. **Greška u tumačenju pravila:** Ova presuda može ukazivati na to da su vlasti, koje su izrekle kaznu, pogrešno tumačile pravilo 90/180, tretirajući vozače u tranzitu kao da su stalni boravioci. To je posebno važno jer, u skladu sa AETR pravilima i Uredbom (EZ) br. 561/06, vozači ne bi smjeli biti kažnjavani za "boravak" koji se ne računa kao standardni boravak, već kao deo transportne misije ili operacije.

Presuda Suda u Salzburgu je značajna jer može postaviti presedan u pravnoj interpretaciji i omogućiti jasnije smernice za pravnu primenu **pravila 90/180** u kontekstu profesionalnih vozača koji nisu boravioci u

EU, već se nalaze u **transportnom procesu** ili su u **tranzitu**. Sud je u ovoj presudi vjerovatno uzeo u obzir specifičnosti profesije vozača, kao i **operativni karakter** njihovog boravka, što bi trebalo dovesti do korekcije primjene pravila.

Moguće promjene u praksi:

1. **Prepoznavanje tranzita i transportnog procesa:** Ova presuda može postaviti temelj za bolju pravnu praksu u budućnosti, gde se jasnije definiše kada se vozač smatra "boravkom" u EU, a kada samo prolazi kroz područje bez potrebe za primjenom pravila 90/180.
2. **Povećana svijest među prevoznicima:** Ako presuda postane standard, prevoznici i vozači iz Bosna i Hercegovina (i drugih zemalja koje nisu članice EU) mogu koristiti ovu pravnu interpretaciju kako bi se zaštitili od nepravednih kazni.
3. **Mogućnost za izmjene u zakonodavstvu:** Ukoliko se ovaj slučaj pokaže kao široko primjenljiv, može doći do promjena ili preciziranja tumačenja pravilnika 90/180 na evropskom nivou, čime bi se dodatno olakšalo poslovanje vozačima koji rade u međunarodnom transportu.

Ovaj slučaj pokazuje kako pravna tumačenja mogu uticati na svakodnevnu praksu profesionalnih vozača i da je važno imati jasnu distinkciju između **boravka i tranzitnog ili operativnog zadržavanja** unutar EU, kako bi se vozači sa specifičnim zadacima (poput prevoza tereta) zaštitili od nepravednog kažnjavanja.

U ovom slučaju, kada se govori o vozaču profesionalcu iz Bosne i Hercegovine koji boravi u EU isključivo radi transportnog procesa, važno je razumjeti da **pravilo 90/180** i relevantne odredbe EU i AETR-a prepoznaju specifične okolnosti za vozače u tranzitu. Dakle, vozač koji se nalazi u EU zbog prevoza tereta (bilateralni transport) ne bi trebao biti tretiran kao osoba koja boravi u EU u istom smislu kao turist ili posetilac.

Za pravnu zaštitu, vozači mogu koristiti određene **paragraf** ili **klauzule** koje definišu njihov status u EU kao deo transportnog procesa, a ne kao boravioca. Neki od relevantnih izvora na koje se može pozvati uključuju:

1. AETR- Sporazum o međunarodnim vozačkim pravilima (Sporazum o radu vozača u međunarodnom cestovnom saobraćaju):

- **Član 1.** (Definicije): U članu 1 AETR sporazuma, definisana je uloga vozača kao članova posade, pri čemu se vozač smatra osobom koja je dio transportnog procesa, a ne samo putnik. Važno je naglasiti da **AETR** prepozna specifične okolnosti rada vozača, uključujući tranzitne i kratke zadržaje.
- **Član 4.** (Primjena pravila): Ovaj član detaljno objašnjava kada se primjenjuju radni sati, odmori i druge odredbe, a može se tumačiti tako da vozači u tranzitu nisu podložni restrikcijama koje se odnose na običan boravak.

2. Uredba (EZ) br. 561/06 o vremenu vožnje, pauzama i odmoru:

- **Član 2.** (Definicije): U ovom članu daje se definicija "vozača" i šta znači biti "u prevozu". Iako se Uredba odnosi na uslove vožnje i pauza, može se koristiti kao osnov za dokazivanje da vozač u okviru bilateralnog transporta ne boravi u EU, već je dio operacije koja je vezana za prevoz.
- **Član 3.** (Opseg primjene): U ovom članu, takođe, naglašava se da vozači koji su u prevozu tereta ili koji rade u međunarodnim operacijama (kao što je bilateralni prevoz) mogu biti izuzeti od određenih pravila u vezi sa boravkom, pod uslovom da se pridržavaju AETR-a.

3. Regulatoriva o slobodnom kretanju radne snage i uslova boravka:

- **Direktiva 2004/38/EZ** o slobodnom kretanju unutar EU može biti relevantna, jer se u kontekstu prevoza tereta razmatra pitanje boravka radnika i posade, i to na način koji prepoznaje vozače kao privremene boravci koji nisu podložni standardnim pravilima o vizama i boravku, pod uslovom da ne prelaze određeni broj dana ili da ne krše specifične odredbe vezane za imigraciju.

4. Pravo EU na tranzit i privremeni boravak u transportu:

- **Pravila o tranzitu** u okviru međunarodnog prevoza takođe pružaju izuzeća za vozače koji se nalaze u EU isključivo u svrhu prevoza tereta. To bi moglo biti povezano s **temeljnomo slobodom kretanja** u EU, koja omogućava slobodno kretanje radne snage, uključujući vozače u transportu tereta, u okviru specifičnih izuzetaka.

Ključne tačke za pozivanje:

- **Vozač u tranzitu:** Vozači koji su u **tranzitu** ili koji obavljaju **bilateralne prevoze** tereta u EU, a ne borave duže od dozvoljenog, ne smatraju se "boravcima" u EU u pravnom smislu, prema pravilima 90/180.
- **Kabinsko osoblje:** Vozači se često tretiraju kao kabinsko osoblje ili članovi posade, što znači da su izuzeti od standardnih pravila boravka.
- **Pozivanje na AETR i 561/06:** Kada je vozač u transportnom procesu, pozivanje na **AETR i Uredbu 561/06** kao osnovu za njegovo izuzeće od pravila 90/180 može biti ključno, uz naglašavanje njegovog statusa kao **člana posade** ili **u tranzitu**.
- **Dokumentacija:** Takođe je važno imati sve potrebne **dokaze** o prirodi transportnog procesa, kao što su dokumenti o prevozu, tahografski podaci, ili drugi relevantni papiri koji pokazuju da je boravak vozača u EU deo transportnog procesa i nije trajni boravak.

Ukoliko je sudska presuda u Salzburgu uzeta kao dokaz, ovo tumačenje može postaviti temelj za preciznije razumijevanje kako se pravilo 90/180 primjenjuje na vozače iz zemalja kao što je Bosna i Hercegovina koji obavljaju bilateralni transport.

VI. Evropska konvencija o ljudskim pravima (ECHR)

– Ako postoji argument da zabrana ulaska predstavlja disproportionalnu mjeru koja ograničava pravo na rad ili utiče na prava porodice, pozivanje na član 8 ECHR (pravo na privatni i porodični život) može pomoći u žalbi.

Pozivanje na **član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima (ECHR)** može biti vrlo važan argument u žalbi, posebno ako postoji zabrana ulaska koja ima negativan uticaj na vozače profesionalce, njihovo pravo na rad ili utiče na njihova porodična prava. Član 8. ECHR štiti **pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života**, a u kontekstu zabrane ulaska, ovo pravo može biti povređeno ako su takve zabrane prekomjerne i nisu proporcionalne.

Član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima

Član 8. ECHR glasi:

"Svako ima pravo na poštovanje svog privatnog i porodičnog života, svog doma i svoje korespondencije. Niko ne može biti predmet proizvoljnog ili nezakonitog miješanja u njegov privatni i porodični život, u njegovu domovinu ili u njegovu korespondenciju, niti može biti predmet napada na njegovu čast i ugled."

Međutim, ovaj član daje državama članicama pravo da ograniče ovo pravo, ali samo ako su ograničenja zakonska, potrebna u demokratskom društvu i proporcionalna u odnosu na cilj koji se želi postići. Ograničenja moraju biti opravdana i ne mogu biti proizvoljna.

Kako bi se primijenio član 8. ECHR u kontekstu zabrane ulaska:

1. **Proporcionalnost i opravdanost:** Ako se vozač suočava sa zabranom ulaska u EU zbog toga što je prešao granicu 90 dana boravka, može se argumentovati da je ova mjera **disproporcionalna** u odnosu na ciljeve koje EU pokušava da postigne (npr. kontrola migracija ili boravak). U tom slučaju, **argument o proporcionalnosti** može se koristiti da se pokaže da je zabrana ulaska prekomjerna i da uzima u obzir pravo na rad i porodični život vozača, naročito ako je on ili ona u stalnom kontaktu sa porodicom ili ako se suočava sa ozbiljnim ekonomskim posljedicama zbog toga.
2. **Pravo na rad:** Ako vozač dolazi iz zemlje koja nije članica EU (kao što je Bosna i Hercegovina) i ako je zabrana ulaska u EU uticala na njegovo pravo na rad, to može biti dodatni argument u žalbi. **Pravo na rad** je obuhvaćeno **pravom na privatni život**, jer često uključuje ekonomske i socijalne aspekte života, kao i vezu sa porodicom. Ako je zabrana ulaska nesrazmerna i utiče na vozačev život, uključujući njegovu sposobnost da zarađuje i podržava porodicu, to može predstavljati ozbiljno narušavanje člana 8.
3. **Porodični život:** Ako vozač mora da bude prisutan u EU zbog porodičnih razloga (na primer, ako redovno brine o članovima porodice, ako su deca ili partneri u EU, ili ako su porodične obaveze povezane sa njegovim radom), **zabrana ulaska** može se smatrati ozbiljnim miješanjem u njegov **porodični život**. Evropski sud za ljudska prava je često naglašavao da mjere koje utiču na porodični život moraju biti opravdane i proporcionalne. Ovaj argument može biti ključan u žalbi.
4. **Pravo na slobodu kretanja:** Takođe, pozivanje na **slobodu kretanja** (ako je relevantno u kontekstu radnih prava vozača) može biti još jedan osnov za argumentaciju, posebno ako se zabrana ulaska ne temelji na jasnim pravnim osnovama, nego na administrativnim greškama ili nesrazmernim sankcijama.

Ako vozač ili prevoznik podnosi žalbu zbog zabrane ulaska u EU ili kazne zbog prekoračenja limita boravka, pozivanje na **član 8. ECHR** može biti ključna tačka u pravnoj argumentaciji, naročito ako:

- **Zabrana ulaska utiče na vozačev porodični život** (npr. ako vozač ne može da obavlja svoj posao, što utiče na njegovu mogućnost da podrži porodicu),
- **Zabrana ulaska je nesrazmjerna u odnosu na stvarnu situaciju** (ako vozač nije trajno boravio u EU, već je bio u tranzitu ili u kratkom zadržavanju),
- **Postoji ozbiljan uticaj na pravo na rad** (ako zabrana ulaska narušava vozačev ekonomski opstanak i sposobnost da obezbedi prihod za svoju porodicu).

Preporučeni pravni koraci:

1. **Prikupljanje dokaza:** Prikupiti sve relevantne dokaze koji pokazuju da je vozač u EU bio isključivo u transportnom procesu i da nije bio u stalnom boravku, kao i dokaze koji pokazuju uticaj zabrane na njegov porodični život i ekonomsku situaciju.
2. **Argumentacija o proporcionalnosti:** U žalbi, naglasiti da je zabrana ulaska nesrazmerna u odnosu na cilj koji je trebalo postići (npr. kontrola boravka), i da bi zabrana trebalo da bude manje ograničavajuća, uzimajući u obzir prava na privatni i porodični život.
3. **Podnošenje žalbe ili tužbe:** U zavisnosti od specifične situacije, žalbu može biti potrebno podneti pred relevantnim nacionalnim organima ili pred **Evropskim sudom za ljudska prava**, ukoliko je pretrpljena ozbiljna povreda prava.

U ovom kontekstu, pozivanje na **član 8. ECHR** može značiti da se zabrana ulaska ne može smatrati proporcionalnom merom za vozače koji samo prolaze kroz EU kao deo svog transportnog procesa, a naročito ako ta zabrana ozbiljno utiče na njihova osnovna ljudska prava.

VII. PAKET MOBILNOSTI Mobility Package

Sudska praksa Suda Evropske unije, posebno u vezi sa **Mobilnim paketom**, pruža važan okvir za argumentaciju da **pravila moraju biti proporcionalna** i da ne smeju staviti radnike iz trećih zemalja u nepovoljan položaj. Pozivanje na ove presedane može pomoći u žalbi, jer može da se pokaže **da bi zabrane koje se odnose na vozače profesionalce iz Bosna i Hercegovina ili drugih zemalja mogle biti neproporcionalne i u suprotnosti sa osnovnim pravima na rad, slobodno kretanje i porodični život.**

Sud Evropske unije (CJEU) presedani – sudska praksa vezana za Mobilni paket (Mobility Package) može pružiti osnovu za argumentaciju o tome kako pravila moraju biti proporcionalna i ne smeju stavljati određene radnike iz drugih država u nepovoljan položaj.

Sudska praksa **Suda Evropske unije (CJEU)**, posebno u vezi sa **Mobilnim paketom (Mobility Package)**, može biti vrlo relevantna za vašu argumentaciju, jer se u ovoj praksi razmatraju pitanja koja se tiču proporcionalnosti i pravičnosti primjene pravila prema profesionalnim vozačima, kao i prava radnika iz zemalja koje nisu članice EU.

Mobilni paket je paket zakonodavnih inicijativa koje se odnose na regulaciju **međunarodnog saobraćaja**, uključujući **radne uslove vozača, prava prevoznika i transportne usluge**. Paket se sastoji od nekoliko uredbi i direktiva koje se odnose na sledeće aspekte:

- **Vremenske norme vožnje:** Uredba o vremenu vožnje, pauzama i odmoru.
- **Povratak vozača u domovinu:** Pravilnik koji nalaže da vozači treba da se vrate u svoju zemlju porekla svakih **4-6 nedelja**.
- **Pravo na odmor u kabini:** Pravila koja se odnose na odmor vozača u kabini kamiona.
- **Pravo na mobilnost u EU:** Ova pravila ciljaju na sprečavanje "socioloških dumping" situacija, gde prevoznici koriste radnu snagu iz zemalja sa nižim troškovima rada, a da ne poštuju odgovarajuće standarde ili minimalne plate u EU.

Proporcionalnost i zabrana diskriminacije: Sud Evropske unije u svojoj **sudskoj praksi vezanoj za Mobilni paket** naglašava da pravila koja se primenjuju na radnike u sektoru prevoza moraju

biti **proporcionalna** i **poštena**. Sud često donosi presude u korist zaštite prava radnika koji dolaze iz zemalja koje nisu članice EU, kako bi se sprečila diskriminacija u odnosu na domaće radnike.

- U kontekstu zabrane ulaska ili kažnjavanja vozača iz Bosna i Hercegovina ili drugih zemalja koje nisu članice EU, **pozivanje na sudsku praksu** Suda EU može biti korisno u tvrdnji da bi se primjenom nepravednih ili nesrazmjernih pravila prema ovim radnicima moglo dovesti do **diskriminacije**, što je protivno načelima proporcionalnosti i jednakosti u EU zakonodavstvu.
- **Zabrana diskriminacije u odnosu na radnike iz trećih zemalja**: CJEU je već u nekoliko slučajeva presudio u korist radnika iz trećih zemalja, ističući da pravila EU ne smeju biti takva da **izvode nepovoljan položaj za radnike** iz zemalja van EU. Ovo je posebno važno kada je reč o prevoznicima iz zemalja poput Bosna i Hercegovina, koji mogu biti podložni različitim tumačenjima pravila 90/180 ili pravilima o boravku.
- **Nezakonita ograničenja mobilnosti**: CJEU je u prošlim slučajevima razmatrao i **proporcionalnost** restrikcija mobilnosti radne snage u EU. Ako se zabrana ulaska vozaču iz Bosna i Hercegovina smatra prekomjernom i neproporcionalnom, može se argumentovati da ona ometa **slobodno kretanje radne snage**, što je temeljno pravo unutar EU. Vozači koji se nalaze u prevozu ili tranzitu kroz EU mogu se smatrati kao radnici koji nisu podložni istim pravilima o boravku, jer obavljaju posao u okviru međunarodnog prevoza.

Relevantna presuda Suda EU- Jedan od najpoznatijih slučajeva koji može pružiti osnovu za žalbu je **presuda C-231/05, "Laval un Partneri"**, u kojoj je Sud EU odlučio da **restrikcije u pogledu radnih prava i slobodnog kretanja radnika** ne mogu biti nesrazmerne i ne smeju dovesti do **diskriminacije** prema radnicima koji dolaze iz zemalja izvan EU.

Slične presude, koje se odnose na **proporcionalnost primene pravila** prema prevoznicima i vozačima iz trećih zemalja, mogu se koristiti kao osnov za argumentaciju da bi zabrane i kazne koje se primenjuju na vozače iz Bosna i Hercegovina ili drugih zemalja mogle predstavljati **neproporcionalne mere** koje utiču na njihovo pravo na rad i slobodno kretanje, kao i na njihov porodični život.

U žalbi ili pravnoj argumentaciji pozvati se na **presude CJEU koje se odnose na proporcionalnost i diskriminaciju**, posebno u kontekstu mobilnosti radne snage i prava vozača iz trećih zemalja.

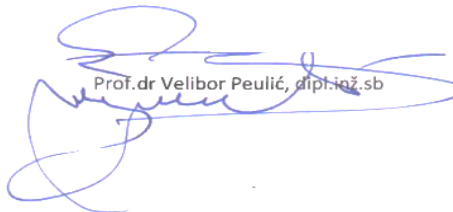
Ako vozač iz Bosna i Hercegovina ili druge zemlje nije prekršio osnovne propise o boravku ili je bio u EU samo kao dio transportnog procesa, argumentujte da je zabrana ulaska ili kazna **nesrazmjerna** u odnosu na njegove **radne aktivnosti** i prava na slobodno kretanje.

Pozivanje na **član 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima** u vezi sa **porodičnim životom** i **pravo na rad** može podržati argumentaciju da zabrana ili kazna ima ozbiljan uticaj na vozačev ekonomsku situaciju i njegov odnos sa porodicom.

Za sva pojašnjenja, možete nas slobodno kontaktirati

KONZORCIJUM LOGISTIKA BOSNE I HERCEGOVINE

KOORDINATOR

Prof. dr Velibor Peulić, dipl. inž. sb